

## СТАНОВИЩЕ

**по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ – област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Славянски езици. Стилистика на руския език), обявен в ДВ, бр. 99/22.11.2024 г. за нуждите на катедрата по руски език към Факултета по славянски филологии (ФСлФ) на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (СУ)  
от доц. д-р Майя Димитрова Кузова  
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)**

Със заповед № РД 38-683 от 13.12.2024 г. на Ректора на СУ съм включена в състава на научното жури за провеждане на така обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“.

**Единственият кандидат, участващ в конкурса, е гл. ас. д-р Елена Игоревна Меснянкина-Цонева** от катедрата по руски език на СУ. Представеният от нея комплект материали е в съответствие със ЗРАС на Република България и Правилника за прилагането му. Налични са необходимите и описани в **Заявлението** документи с пълно текстово съдържание. Подлежащите на рецензиране научни трудове за участие в конкурса включват **хабилитационен труд, 12 статии и 1 студия.**

### **Общо представяне на кандидата**

Елена Меснянкина-Цонева е възпитаник на СУ – магистър със специалност *Руска филология (език, култура, превод)*. Като докторант на СУ през 2015 е защитила докторска дисертация в областта на конкурса на тема „Стилистична и социокултурна типизация на каламбура в руската и българската преса“. Владее руски и английски език.

Между 2002 и 2019 е заемала позиции *връзки с обществеността* (Консултантска компания „Новакон“), ръководител на отдел „Връзки с Русия и страните от ОНД“ (Център за култура и изкуство, София), директор на департамент „Маркетинг и продажби“ („Максима България“). Има и дългогодишен педагогически и научно-изследователски опит. От 2009 до 2019 последователно е била хоноруван преподавател по руски език в Нов български университет, в Университет по библиотекознание и информационни технологии и в СУ. От 2020 е главен асистент в Катедрата по руски език към ФСлФ в СУ.

Автор е на задължителни и избираеми лекционни курсове **Стилистика на руския език** (за бакалаври-филолози в преводачески профил), **Стилистика на превода и Култура на речта** (за специалисти в МП „Език. Култура. Превод), **Езикът и стилът на Интернет** (за бакалаври-филолози и курсисти в програмата на СДК). Води части (от V до VIII) от цикъла практически курсове по руски език (за бакалаври-филолози), практикуми по руски език с чуждестранни студенти (по Еразъм, обмен с Япония и др.).

Редактор е на сборник *Социална инвенция на религиозното културно наследство* (2021), съставител и преводач е на сборник *Енциклопедия Русия: федерални окръзи и региони* (2013), съставител на речник *PONS Russisch-Deutsch/Deutsch-Russisch bearb. von T. Aleksieva* (2005). Преминала е квалификационни курсове и специализации: по съвременен руски език (от лингводидактика до лингвомаркетинг) (Московски държавен лингвистичен университет, Истанбул, 2024); по практически руски език (Държавен институт по руски език „А.С. Пушкин“, Москва, 2001). Има сертификати за участие в научно-практически семинар „Система государственного тестирования по русскому языку как иностранному и сертифицированного тестирования: современное состояние, проблемы, перспективы развития. Опыт организации и проведения экзаменов“ (Държавен институт по руски език, Москва, 2023) и за владение на руски език второ сертификационно ниво (Московски държавен университет „М.Ю. Ломоносов“, 2002). Носител е на награда за „Значителни постижения в организацията и усъвършенстването на методиките на преподаване на руски език като чужд, отлични резултати в практическата подготовка на обучаващите се, запазване

и популяризация на руския език в Р. България“ от Руския център за международно научно и културно сътрудничество към МВнР на РФ.

Е. Меснянкина е експерт, съставител, диктор и проверител на ДЗИ по руски език по линия на МОН (2021-2024). Член е на ФС на ФСлФ на СУ; членува в Дружеството на русистите в България и Българската национална мрежа на преподавателите по руски език и култура. Участвала е в организацията на научни конференции (2011, 2024-2025).

### **Обща характеристика на научната продукция на кандидата**

Д-р Меснянкина е автор на **20 публикации** – 2 монографии (на руски език, хабилитационен и дисертационен труд), 1 студия (в съавторство), 6 статии в научни списания и 11 – в сборници от научни форуми (4 са публикуваните в чужбина). Участвала е с доклади в 12 национални и международни научни конференции.

**Хабилитационният труд** „Языковая игра в дискурсе неофициального интернета“ (София: Парадигма, 2024, 189 с.) отразява интереса към динамиката на ежесекундния ни контакт с всемогъщия интернет и влиянието му върху човека – върху ежедневието, върху общуването, поведението и стила на комуникация, върху езика... Композиционно книгата е построена от увод, три глави и заключение.

**Уводът** разглежда облика на виртуалното комуникативно пространство, което допълва живата реалност, превръщайки се и в неин особен паралелен вариант. Същинската цел на изследването са лингвистичните и стилистични особености на авторски текстове с комичен характер, битувачи в дигиталните хибридни развлекателни жанрове, които съпътстват и обслужват неформалното общуване в руското интернет-пространство. В борба със скуката, в търсене на ефект, а оттам одобрение и възхита, „речевите“ тактики на виртуалните потребители буквално полудяват – роят се неочакваните, странните, невъзможните употреби, експериментите, шегите, езиковите игри. Материалът, извлечен от тези територии на съзнателно моделирано във вид на игра общуване, е изследван от гледна точка на специфичните прояви на „лингвокреативно мислене, в чиято основа лежат асоциативни механизми, позволяващи създаването на нещо ново на базата на вече (о)познатото“ (с. 8). Нещо повече, научното описание на подобен феномен разширява и улеснява достъпа до незримите когнитивни процеси, които концептуализират и категоризират и виртуалното пространство, и езика. Излишно е даже да се обсъжда актуалността на подобна тема. Езиковата игра като обект на анализ (и в реалното, и във виртуалното общуване) отдавна привлича интереса на изследователите. Предизвикателствата обаче при извеждане, изясняване и систематизиране на принципите ѝ по определение са безкрайни. Монографията се прицелва както в самите обигравани лексикални единици, така и в широката им аргументация (езикова и неезикова) – проследява се контекстът, профилът на общуващите, социокултурните и психологически фактори, конструиращи игровия комуникативен акт, представляващ основен източник на хумор в мрежата. Освен с темата, уводът запознава с теоретичната значимост и пратическа ценност на работата, с комплексната методология, с основните речници, на които се позовават дефинициите на анализираните езикови единици. За илюстративен материал са привлечени над 600 комични образци, създадени от анонимни автори на основата на езикова игра. Примерите са ексцерпирани през последните 10 години от (коректно посочени) руски сайтове.

Всяка от трите глави е органична част от общата логика на работата, всяка добавя нови акценти в разгръщането на темата. И трите са снабдена със съответно вътрешно встъпление, обговарящо спецификата им. **Първа глава** очертава общата рамка на общуването в Интернет – разглежда словотворчеството във виртуалното пространство, културата на шегата и смеха там, изследователските позиции при анализ на езиковата игра, понятийния апарат, обслужващ тези анализи. Централни части са посветени на лингвистичните ѝ особености (на всички езикови нива) и на общите ѝ прагматични и стилистични особености. **Втора глава** въвежда понятието „дигитален жанр“ и проследява

игровите прояви в най-ярките хибридни развлекателни жанрове. Предлага се класификация на отделните визуални стилове на креолизация на кратките текстове, обособени са нови явления в жанровото многообразие на руското интернет-пространство. **Третата глава** изследва лексико-семантичните похвати на езикова игра – видовете трансформации (омонимни, полисемантични, паронимни), обиграването на фразеологизми, прецедентни текстове и крилати фрази.

**Заключението** винаги е важна част от успешните научни търсения. Тук то е стегнато и много информативно – дава пълна представа за основните идеи и резултатите от изследването.

Анализите потвърждават принципно важното място на езиковата игра в динамичните процеси на преосмисляне на нормативните езикови структури; ролята ѝ за създаване на собствени езикови закони на общуване в Интернет, за „оформяне на водещи тенденции в комуникативното поведение на мрежовия човек“ (с. 177), за появата на множество лингвистични иновации, значително повлияващи процесите на адаптация и обновяване на руския език, на културата на говорене и писане. Напипват се невидимите когнитивни процеси, проявяващи се в поразителни примери на необичайна лингвокреативност. Потърсени са и закономерности в тази посока – те обвързват личностните качества на потребителя (интелект, лингвистична грамотност, екстралингвистична компетентност) и конституиращите признаци на виртуалното общуване (интерактивност, лаконичност, стегнатост на изказа, стилистично многообразие, хибридност на жанрове, графично оформление и илюстриране, бързина на разпространение, авторска воля при целенасочено нарушаване на норми, правила и условности, неограничена свобода за реакция, интерпретация на факти и провокация, за експресивизация на оценка и емоция, включително пикова). Благоприятното им съчетаване гарантира находчиво речетворчество. Удачно е обобщено разнообразието от игрови трансформации – в концентриран вид са представени типовете метаморфози, оформящи нов, самобитен артистичен арсенал, в чиято основа разпознаваме обичайните езикови и стилистични средства. Вниманието заслужават изводите за естествените филтри – най-агресивното или абсурдното води до комуникативен срив, а най-удачните трансформации постепенно влизат трайно в узуса на виртуалното общуване.

Монографията несъмнено е любопитна, тя е замислена, структурирана и написана изключително интелигентно, четете се леко и с интерес, примерите са живи и органично вплетени в нишката на авторските разсъждения, коментарите са находчиви и точни, изводите са ясно формулирани и убедителни. Личи си обиграността на Елена Меснянкина, умело боравеща с материали, които събира, наблюдава и обмисля дълги години. Специално и с искрено удоволствие искам да отбележа безупречния стил на цялото изследване (както и на останалите публикации).

Безспорна е практическата приложимост на хабилитационния труд, отворени са перспективите за следващи анализи, които биха могли да проследят отражението на игровите техники и ресурси върху лексикалната и граматическа система на руския език.

**Библиографията** има самостоятелна ценност с включените 162 заглавия по проблематиката. Посочени са и 13 лексикографски източници и справочници (книжни и електронни). И тук се вижда компетентността на автора, почтеното отношение към научното начинание, материала и детайлите му. Подобна прецизна работа предизвиква уважение.

**Подлежащите на рецензиране публикации** са по професионалното направление на конкурса. Очертаните в тях изследователски сфери са стилистиката на руския език, съпоставителната стилистика, лексикологията, езиковата култура, лингвостилистичните особености на общуването във виртуалното пространство, езиковата игра в публицистичния стил и в неформална интернет-комуникация, методиката на преподаване на чужд език (през дидактичния потенциал на целенасочено игрови нормативни нарушения). Текстовете обхващат периода 2002 – 2024 г., публикувани са в страната и чужбина (на български и на руски език) в авторитетни рецензирани и индексирани издания, в научната периодика (сп.

Филология, Съпоставително езикознание, Cuadernos de Rusística Española (Web of Science), Болгарская русистика, Русистика без граници).

**Нямам критични бележки** към съдържанието на материалите. Декларираните за участие в конкурса позиции са стриктно подкрепени документално. Адекватно е реферирано постигнатото, оригиналните приноси моменти са открити обективно. Научната продукция на кандидата е с категорична **автентичност**, следи от плагиатство не се откриват.

Според справката от отдел „Библиотечно-информационно обслужване“ на Университетска библиотека при СУ публикациите и цитиранията са отразени в библиотечни каталози и бази данни. От тях **цитираните публикации са 5** (Central and Eastern European Online Library (CEEOL) – 2; Российский индекс научного цитирования РИНЦ, eLIBRARY.ru – 2; Google Наука – 1). **Установените от автора цитирания са 11. Индексирани публикации са 10** (Web of Science Clarivate – 1; Central and Eastern European Online Library (CEEOL) – 2; Российский индекс научного цитирования РИНЦ, eLIBRARY.ru – 7). Приложението към справката съдържа пълното библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации.

### **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Елена Меснянкина категорично отговарят на всички законови изисквания. Хабилизационният труд – като изследователска рамка, методология, коментарни части и резултати – е напълно завършен и има активите да бъде база за академично израстване.

Имайки предвид качествата на научната продукция и високата научно-преподавателска квалификация на кандидата, намирам всички основания да дам **положителна оценка и да предложа гл. ас. д-р Елена Игоревна Меснянкина-Цонева да заеме академичната длъжност „доцент“** в научна област 2. Хуманитарни науки, направление 2.1. Филология (Славянски езици. Стилистика на руския език).

12.02.2025 г.

Изготвил становището: .....  
(доц. д-р Майя Кузова)